

**Posudek na DIPLOMOVOU PRÁCI studentky Ústavu Translatologie FF UK
v Praze Martiny Tihelkové Rétorické figury v překladech politických projevů
v 70. a 80. letech 20 století**

Cílem posuzované diplomové práce bylo detegovat řečnické prostředky nazývané někdy jako řečnické figury a tropy v politických projevech 70. a 80. let minulého století. Autorka rozdělila výzkum na dvě části, teoretickou, kde se zaměřila na popis zkoumaných prostředků a jejich základní funkci v textu, a praktickou (empirickou), kde se zkoumala zastoupení daných prostředků ve srovnatelných českých a španělských textech (projevech prezidenta Ludvíka Svobody a Salvadora Allendeho).

Autorka diplomové práce předložila velmi slušnou práci, která by však s jistou dávkou zjednodušení šla rozdělit na dvě diametrálně odlišné části- velmi průměrnou teoretickou část, kde to chvílemi vypadá, že už se autorka potřebuje za každou cenu dostat k empirické části, a onu posledně zmiňovanou, která v pozitivním slova smyslu překonala všechna očekávání. Je tam lehkost, systém, stopy analýzy, syntézy a komparace a zejména je tam to, co trochu v první části postrádám – autorčiny vstupy. Ty jsou totiž v první části upozaděny mnoha dalšími zdroji, které jsou navíc mnohdy nepřiliš dobře zvoleny a mnohdy jsou i klasifikačně i terminologicky nepřesné či se prostě pouze pro danou problematiku nehodí (např. 14). To má pak za následek jistou terminologickou (v podstatě autorka velmi nahodile pracuje s termíny jako je figura, tropus a ozdoba, například v kapitole nazvané Tropy v české terminologii nehovoří pouze o tropech a když už i o nich pojednává, pak je nazývá figurami, bez ohledu na to, jak macešsky pracuje s jejich skloňováním, v textu lze nalézt varianty typu „kapitolu věnovanou tropu“, „definice jednotlivých trop /8/“ či „jedná se o nejrozšířenější tropu /19/“, vrcholem je pak etymologie tropů, kdy dané slovo tropos, v autorčině pojetí pravděpodobně tropa, údajně pochází z řeckého slova metaferain, čili „přenos“ /12/, což beru jako překlep nebo redakční zkrat, nikoliv jako výraz inkompetence), a tím následně i jistou metodologickou roztříštěnost (v podstatě není jasné, jak a proč zvolila zkoumané prostředky ani proč se omezila na daný systém, který s jistou dávkou zjednodušení nebyl ani klasifikací ani definicí, navíc zdroje byly voleny značně nahodile, o čemž svědčí i fakt, že nejlepším zdrojem pro španělskou oblast jsou paradoxně Dubského Základy španělské lexikologie pro překladatele a tlumočníky /1977/ na str. 22, což je zvláštní hned z několika důvodů /bude probráno u závěrečné obhajoby/, bez ohledu na skutečnost, že je zde Dubský zařazen mezi španělské autory).

To pak mělo za následek fakt, že pojednání o jednotlivých prostředcích řeči nemají pevné ukotvení ani logickou strukturu (již započít pojednání o daných prostředcích, kde je dostatek dostupné literatury, citacemi z Encyklopedického slovníku češtiny, navíc někdy velmi prapodivných /bude součástí závěrečné obhajoby/, je poněkud nešťastné, obdobně jako další zdroje, především v českém prostředí), neboť zde nikde nenalezneme ani náznak toho, jak je autorka rozlišovala, proč zvolila ten či onen (a neužila ty, které se v praktických textech vyskytují, ale autorka se jim nevěnovala /bude součástí závěrečné obhajoby/), proč je neklasifikovala a proč u zdrojů, které má uvedené v bibliografii neužila klasifikaci, když tam byla, a v neposlední řadě, jak volila zdroje (proč užívá například Fontaniera, který je citovaný Krausem, není ale ani zdaleka základem jeho výzkumu, navíc nepatřící ani k základům rétoriky ani k moderním vědám, vůbec už ne k jazykové oblasti, kam je řazen, a navíc jsou užité definice značně pokulhávající, a neužila například někoho z latinských autorů nebo někoho jiného z Krause?) a jak s nimi pracovala (např. nevím, proč autorka uvedla jako příklad druhové synekdochy „zvíře za psa a naopak“ /15/ nebo že „křiklavě se oblékat“ je přísloví /12/ či proč uvádí v souvislosti s typologií metafory personifikaci, když navíc na str. 16 píše, že *pouze* současná stylistika uvádí personifikaci jako jeden z typů metafory“, o skutečnosti, že uvedenou terminologii a klasifikaci těžko mohla vtělit do empirické části, se nemá ani cenu zmiňovat).

Rovněž bych do budoucna omezil redundantní a v některých případech absurdní až alogické výrazy typu „Kraus dochází k sofistickovanému závěru“ (10), když se zcela zjevně jedná o myšlenku nepůvodní a nikoliv pak zásadní, obdobně pak u výrazů „přidává zajímavou poznámku“, chtěla bych upozornit na velmi originální charakteristiku synekdochy“ (str. 15), nemluvím pak o nečesky znějících pasážích, což zde není výraz školometství, ale čistě praktická poznámka, neboť někdy jsem v důsledku velmi prapodivných konstrukcí nebyl schopen posoudit, co má daná myšlenka vyjádřit (např. některé příklady nám mohou připadat odtržené od reality, která je pro nás aktuální“ /15/ nebo „jak již bylo zmíněno, Čechová sice chápe synekdochu jako druh metonymie, ale pávě /SIC/ tento příklad nevztahuje k pojmu synekdocha“ /ibidem/.

Největším prohřeškem však shledávám odborné přehmaty, když například o přirovnání hovoří jako o srovnání, přestože to je zcela jiný prostředek (tzv. *comparatio*), což dokazují příklady (na str. 19) i relevantní literatura, a zejména pak to, že teoretická část a praktická část není cyklická, což je dáno výše uvedenou odtržeností teoretické části od reality. I přes nespornou kvalitu výzkumu tak, jak je prezentován v empirické části, nešlo zaretušovat, že vlastně nic z teoretické části autorka v empirické části nevyužila. A zde musím konstatovat, že to bylo jediné dobře, neboť zde autorka dokázala, že má načteno v translatologické i lingvistické literatuře, dokáže používat zdravý rozum a zejména pak zkoumané problematice skutečně rozumí. Pochopitelně mohla jít ve výzkumu dál, ale na druhou stranu v této podobě je celá empirická část kompaktní a logická.

Závěrem je nutno konstatovat, že autorka díky empirické části dokázala, že skutečně ví, o čem píše. Škoda, že první část (teoretická část) kvalitu celé práce do jisté míry snižuje. Nicméně jako celek je diplomová práce velmi kvalitní. Navrhuji chvalitebnou, ale rozhodne se až u závěrečné obhajoby. Práce je totiž hraniční.

V Praze dne 11.9.2011